Associació d'Iniciatives Rurals i Marítimes de Catalunya

Institut Metròpoli

Informe polític

Pagaments per Serveis Ecosistèmics (PSE) a Catalunya.

Orientacions per al disseny i la implementació.

Juny 2026

Agenda Rural de Catalunya

Catalunya 2030 | Agenda Rural

Actuació del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER) i del Fons Europeu Marítim, de Pesca i d'Aqüicultura (FEMPA). Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya

Cofinançat per la Unió Europea

Gobierno de España · Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación

LEADER
Desenvolupament liderat per les comunitats locals

A QUI VA DIRIGIT AQUEST INFORME

Aquest document s'adreça a:

- Responsables de polítiques públiques de la Generalitat de Catalunya
- Administració local i supramunicipal
- Persones tècniques dels àmbits agrari, forestal i ambiental

L'objectiu és oferir orientacions pràctiques per al disseny i la implementació de Pagaments per Serveis Ecosistèmics a Catalunya.

QUÈ SÓN ELS PSE

Els Pagaments per Serveis Ecosistèmics (PSE) són mecanismes mitjançant els quals es compensa econòmicament la gestió del territori que genera beneficis ambientals, com la conservació de la biodiversitat, la qualitat de l'aigua, la captura de carboni o el manteniment del paisatge.

- Aquests mecanismes permeten:
- Incentivar pràctiques sostenibles
- Reconèixer el paper dels gestors del territori
- Compensar serveis que no són remunerats pel mercat
- Impulsar economies locals estables i diversificades

ALGUNS EXEMPLES DE PSE A CATALUNYA

Contracte Agrari de Collserola (CAC)

Programa impulsat al Parc Natural de Collserola des de l'any 2022, que remunera pràctiques agràries amb valor ambiental, social i cultural.

- Pagaments per pràctiques realitzades
- Disseny participatiu amb la pagesia i actors locals
- Pressupost anual entre 75.000 i 90.000 €

Principals aprenentatges:

- Bona acceptació per part de la pagesia
- Importància de la simplificació administrativa
- Necessitat d'un finançament estable i continuat

Més informació: **www.parcnaturalcollserola.cat**

Sistema de crèdits climàtics forestals de Catalunya

Iniciativa basada en la generació de crèdits de carboni a partir de projectes forestals, amb l'objectiu de contribuir a la mitigació i adaptació al canvi climàtic.

- Pagaments vinculats a resultats
- Participació d'agents públics i privats
- Potencial per mobilitzar finançament privat

Principals aprenentatges:

- Necessitat de sistemes robustos de mesura i verificació
- Oportunitat per escalar els PSE en l'àmbit forestal

Més informació: **https://creditsclimaticsforestals.cat**

L'ESTUDI REALITZAT

Aquest document es basa en una revisió internacional de 46 experiències de PSE en quatre àmbits: agroecosistemes, ecosistemes forestals, sistemes aquàtics i ecosistemes marins.

Els resultats mostren que els PSE poden generar beneficis ambientals rellevants, però que la seva eficàcia no és automàtica i depèn sobretot del seu disseny.

En particular:

- Poden millorar la biodiversitat, l'aigua i el carboni
- Sovint presenten limitacions (participació, seguiment, finançament)
- Funcionen millor quan estan adaptats al context territorial

Aquest conjunt d'evidències és la base de les orientacions que es presenten a continuació.

Orientacions per al disseny de PSE a Catalunya

01

Els PSE no són una solució universal

Els PSE poden contribuir de manera significativa a la conservació de la biodiversitat, la mitigació i adaptació al canvi climàtic i a la gestió sostenible, però només assoleixen resultats positius quan el seu **disseny** és **rigorós, contextualitzat** i basat en **mecanismes de seguiment sòlids.**

No s'han d'entendre com una alternativa a altres polítiques, sinó com a instruments complementaris dins d'un conjunt més ampli d'eines públiques.

02

Principis bàsics per garantir l'eficàcia

L'eficiència ambiental dels PSE depèn de tres elements clau:

- **Addicionalitat:** els pagaments han de generar beneficis que no es produirien sense el programa
- **Condicionalitat:** els pagaments han d'estar vinculats a pràctiques o resultats verificables
- **Estabilitat financera:** el finançament ha de ser suficient i previsible a mitjà i llarg termini

Aquests principis són essencials per garantir la coherència dels PSE amb el marc normatiu i les polítiques existents.

03

Capacitat institucional i enfocament gradual

L'eficàcia dels PSE depèn de manera crítica de la capacitat de l'administració per dissenyar, implementar i avaluar aquests instruments.

Per aquest motiu es recomana adoptar enfocaments:

- **Selectius** (prioritzant àmbits i territoris)
- **Graduals** (començant amb projectes pilot)
- **Adaptatius** (ajustant el disseny en funció dels resultats)

04

Integració de la dimensió social i territorial

Els PSE són més efectius quan integren les dimensions socials, culturals i institucionals del territori.

En particular, és clau:

- La **participació** activa dels actors locals
- El **co-disseny** dels esquemes
- El reconeixement del **coneixement ecològic local**

La legitimitat social dels programes és un factor determinant del seu èxit.

05

Reconèixer i reforçar pràctiques existents

En molts territoris, especialment agraris i forestals, ja existeixen pràctiques que generen serveis ecosistèmics.
En aquests casos, els PSE poden:

- Compensar externalitats positives ja existents
- Contribuir a mantenir activitats sostenibles
- Evitar dinàmiques d'abandonament amb costos ambientals i socials elevats

Això implica que, **en determinats contextos, una interpretació més flexible de l'addicionalitat pot ser estratègicament adequada**.

06

Finançament sostenible

Per garantir la continuïtat dels PSE cal:

- **Evitar la dependència exclusiva de finançament públic**
- **Explorar fonts mixtes (**finançament privat, instruments climàtics, taxes ambientals)
- Assegurar **estabilitat i previsibilitat** a llarg termini

07

Enfocament per a Catalunya

Catalunya disposa d'un context favorable per al desenvolupament de PSE, amb una base institucional, científica i social sòlida.

Per avançar en aquesta direcció es recomana:

- Adoptar un **enfocament territorialment** específic
- Basar el disseny en **evidència empírica**
- Assegurar la **coherència amb les polítiques existents**
- Promoure **processos participatius** per definir els serveis ecosistèmics prioritaris

Idea clau final

Els Pagaments per Serveis Ecosistèmics poden esdevenir una eina rellevant per a la política socioecològica de Catalunya, sempre que es dissenyin de manera rigorosa, adaptada al territori i integrada en un marc més ampli de polítiques públiques. En aquest context, poden contribuir no només a la conservació dels sistemes naturals, sinó també a reforçar la resiliència socioecològica, diversificar les economies locals, reconèixer el paper de les persones gestores del territori i avançar cap a un model de gestió alineat amb els objectius de sostenibilitat i justícia territorial.

Aquest informe polític està basat en:

Calvet-Mir, L. i Domene, E. (2026). Pagament per serveis ecosistèmics: Estat de la qüestió, àmbits d'aplicació i mecanismes d'articulació a escala internacional. Institut Metròpoli, Bellaterra.

L'estudi és resultat del projecte "Adaptació al canvi climàtic dels sectors agroramader, forestal, pesquer i turístic a Catalunya, en el marc del projecte LIFE eCOadapt50". Amb el suport de la Generalitat de Catalunya. Finançat amb el Fons Climàtic de Catalunya del Departament de Territori, Habitatge i Transició ecològica.

Juny 2026 | www.desenvolupamentrural.cat